

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin

Initiativärende mot Polismyndigheten i Örebro län med anledning av handläggningstiden i vissa kriminal- och trafikärenden

Initiativet

I samband med en inspektion vid Polismyndigheten i Örebro län i november 2007 granskades bl.a. kriminalärenden vid länskriminalavdelningen och närpolisområde Örebro samt trafikärenden. Vid denna granskning uppmärksammades sammanlagt 101 ärenden i vilka handläggningstiden kunde ifrågasättas. I dessa ärenden hade inga synbara utredningsåtgärder vidtagits under minst nio månaders tid. Av ärendena härrörde 29 från närpolisområde Örebro (ej ungdomsärenden) och 56 från länskriminalavdelningen (21 ärenden vid roteln för bekämpning av grova brott, 19 ärenden vid ekoroteln, 6 ärenden vid ekoroteln miljö och 10 ärenden vid roteln för bekämpning av brott mot barn) samt 16 trafikärenden. För ytterligare information hänvisas till punkterna 6.1.1 - 6.3.1 i JO:s protokoll fört vid inspektionen (dnr 5266-2007, protokollet finns på JO:s hemsida, www.jo.se).

Jag beslutade att ta upp polismyndighetens handläggning av de aktuella kriminal- och trafikärendena till utredning i ett särskilt ärende.

Ärendet remitterades därefter till polismyndigheten för upplysningar och yttranden över

- orsaken till att kriminal- och trafikärendena hade legat lång tid utan att några åtgärder vidtagits i dem,
- vilka bevakningsrutiner som tillämpats vid de berörda rotlarna samt även beträffande trafikärendena,
- vilka åtgärder polismyndigheten hade vidtagit och/eller kommer att vidta för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna samt för att avarbeta ärendebalanserna.

Polismyndigheten (länspolismästaren AA) kom in med följande yttrande.

Orsaken till att ett antal äldre ärenden (sammanlagt 101) legat lång tid utan att några utredningsåtgärder vidtagits i dem är enligt enhets/rotelcheferna att det har saknats resurser och ärendena därför nedprioriterats. Det akuta flödet av ärenden med

tvångsmedel, anhållande/häktning och andra prioriterade ärenden, har fullt upp belastat utredningsresurserna.

I handlingsplan för polisoperativ verksamhet för 2007 fanns under utredning och lagföring mål per enhet/rotel hur stor andel ärenden av balansen som får vara äldre än 12 månader. Dessa mål följdes upp varje månad och varje tertial vid uppföljningsmöten med enheterna. Målen följdes också upp via en excel-fil som läggs ut på Intrapolis varje månad.

Polismyndigheten beslutade om en intern tillsyn av äldre ärenden 2007-01-11. Tillsynen genomfördes under december månad 2007.

Med anledning av JO:s inspektion och den interna tillsynen har Polismyndigheten givit direktiv till rotel- och enhetschefer att ta del av protokollen från JO:s inspektion respektive Polismyndighetens tillsyn och därefter göra en plan för hur äldre ärenden skall avarbetas. Målet är att inga påverkningsbara ärenden äldre än tolv månader skall finnas i balans den 1 juni 2008. Uppföljning av detta mål skall ske vid samma datum.

Polismyndighetens bedömning är att totalt sett inte finns någon resursbrist. Om en enskild enhet inte klarar av sina mål så måste myndigheten se till att resurser tillförs enheten eller att utredningar förs över till annan enhet. Speciella tillfälliga utredningsteam kan också tillskapas för att avarbeta balanser. Dessa åtgärder har i viss mån genomförts men myndigheten måste framöver ägna mer uppmärksamhet på att målen i handlingsplanerna uppnås och om detta inte sker samordna resurserna så målet nås. Det upprättade direktivet för avarbetning av äldre ärenden är en åtgärd som kommer att leda till att balansen av äldre ärenden minskar.

Polismyndigheten kommer att intensivt följa arbetet så önskat resultat uppnås och framöver ägna än mer tid åt att kontrollera äldre ärenden i balansen.

Protokoll över intern tillsyn av äldre ärenden samt protokoll direktiv avarbetning av äldre ärenden bifogas (här utelämnade; JO:s anmärkning).

Bedömning

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning ska den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Vid min inspektion av polismyndigheten noterade jag att ett stort antal kriminal och trafikärenden hade legat lång tid utan att några utredningsåtgärder vidtagits i dem. Som förklaring till de långa handläggningstiderna har, enligt polismyndigheten, berörda enhets- och rotelchefer i huvudsak hänvisat till stor arbetsbelastning, resursbrist och till att andra ärenden har prioriterats. Enligt polismyndighetens bedömning råder det dock totalt sett inte någon resursbrist.

Under senare år har JO i ett mycket stort antal ärenden kritiserat polisen för långa handläggningstider i den brottsutredande verksamheten, framförallt i förundersökningar som rör de s.k. vardagsbrotten. Till följd härav har JO i olika sammanhang haft anledning att fästa statsmakternas uppmärksamhet på de brister i polisens arbete som iakttagits vid inspektioner och i klagomålsärenden (se t.ex. JO 2002/03 s. 98 och JO 2004/05 s. 16).

Jag är således väl medveten om att polisens arbetssituation är ansträngd och att man därför måste prioritera vissa ärenden framför andra. Även med hänsyn tagen till dessa omständigheter kan konstateras att handläggningen av de aktuella

kriminal- och trafikärendena självfallet inte uppfyller det skyndsamhetskrav som lagts fast i 23 kap. 4 § RB.

Det övergripande ansvaret för verksamheten vid en utredningsenhet/rotel vilar på enhetens/rotelns chef. Det ankommer således på denne att se till att verksamheten bedrivs lagenligt och effektivt. Till chefens arbetsuppgifter hör bl.a. att se till att ärendena fördelas mellan utredarna på ett lämpligt sätt samt att ombesörja att det finns väl fungerande prioriterings- och bevakningsrutiner. Det ankommer vidare på honom att informera närmast högre chef, om han gör den bedömningen att verksamheten, t.ex. på grund av underbemanning eller bristande kompetens hos utredningspersonalen, inte kan bedrivas på ett godtagbart sätt. Ytterst vilar ansvaret för verksamheten på länspolismästaren som bl.a. ska se till att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt (se numera 3 kap. 5 a § polisförordningen, 1998:1558).

Som framgår av remissvaret har polismyndigheten, efter min inspektion, genomfört en egen intern granskning av äldre ärenden och redan vidtagit vissa åtgärder för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna, bl.a. ska resurser tillföras enheter som inte klarar av sina mål och speciella tillfälliga utredningsteam tillskapas för avarbetning av balanser. Målet är att inga påverkbara ärenden äldre än tolv månader ska finnas i balans den 1 juni 2008, vilket kommer att följas upp av polismyndigheten. Jag utgår således från att de vidtagna och de planerade åtgärderna kommer att medföra att utredningsverksamheten framdeles kan bedrivas på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Till uppföljning av detta ärende önskar jag ta del av polismyndighetens utredningsstatistik per den 1 juni 2008 vid de nu berörda enheterna/rotlarna. Jag vill vidare ta del av myndighetens kommande uppföljning av det ovan satta målet.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att det finns anledning att rikta kritik mot polismyndigheten för handläggningen av de aktuella ärendena.

Ärendet avslutas.